

שור שנגה את הפרה

פרק חמישי בבא קמא מ"א.

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל מ"ב, (ב) שנת' ג'
(ג) וי"ג, (ד) קדושין ס"ה.
(ה) וי"ג, (ו) קדושין ס"ה.
(ז) וי"ג, (ח) קדושין ס"ה.
(ט) וי"ג, (י) קדושין ס"ה.
(יא) וי"ג, (יב) קדושין ס"ה.
(יג) וי"ג, (יד) קדושין ס"ה.
(טו) וי"ג, (טז) קדושין ס"ה.
(יז) וי"ג, (יח) קדושין ס"ה.
(יט) וי"ג, (כ) קדושין ס"ה.
(כא) וי"ג, (כב) קדושין ס"ה.
(כג) וי"ג, (כד) קדושין ס"ה.
(כה) וי"ג, (כו) קדושין ס"ה.
(כז) וי"ג, (כח) קדושין ס"ה.
(כט) וי"ג, (ל) קדושין ס"ה.

תורה אור השלם

1. ויאמר אברהם אל
קצתו שבו לכה עם
החמור ואני ודעתי נלכה
עד בה ונשתחוה ונשכר
אלהים: בראשית כ"ב
2. וכן יצא אנשים ונגפו
אשר חרה אפם וילך
לא ידע אסון עניו
יגעש פאשר ישרת עליו
בעל האשה ונתן
בפללים: שמות כא כב

רבינו חננאל

אדם שהיה מתכוין
לחברו והכה את האשה
ויצאו ילדיה משכבו דמי
ולדות. כיצד משלם שמים
האשה כמה היתה יפה
כול. ואקשינן אמנותין
הא דמי ולדות ושבת
ולדות הוא, דהא שמים
אותה כאשה שכבר ילדה
ולדה עמה, אמ' רב יהודה
אין, והכי קאמי' ויבד
משלם דמי ולדות ושבת
ולדות, שמים את האשה
כמה היתה יפה, הא
דאמינן מאי קאמי',
לפרושי דברי רבן שמעון
בן גמליאל, אמ' רבה הכי
קאמי' ויבד משכבת
קודם שתלד, אדרבה אינה
משכבת אלא אחר שתלד
דאיפיקא לה מסככת
לידה כול, תניא כוותיה,
והכי אמ' רבי קתני, וכן
אשה למי שילדת
משכבת ואין לעצמה
בשבח ולדות כלום אלא
שמים כול, תניא כוותיה,
אמ' רבן שמעון בן
גמליאל וכן אשה למי
שילדת משכבת ואין
לעצמה בשבח ולדות
כלום, אלא שמים נוק וצער
כי חבלא דעלמא ונתון
לאשה, ודמי ולדות לבעל,
ושבת ולדות חולקין.
ואקשינן דרבן שמעון בן
גמליאל אדרבן שמעון בן
גמליאל, ומשנינן לא דתני
אין לה שבח במכירת
דאית לה צער והא דתני
יש לה שבח בשילדה כבר
דלית לה צער ויש לה
שבח, פיר', כל היכא
דסליק בולד שיחמא הוא
מקום החלל, לאפוקי ידיה
ורגליה. היתה שפחה
ונשתחררה או גיורת
אוקמה רבה
בשחבל בה בחיי הגר ומת
הגר דפקעה וכוותיה, אבל
חבל בה לאחר מיתת הגר
הלירות לעצמה הן. ורב
חיסדא אמ' איתיה לגר
זכה בהו, ליתיה לגר לא
זכה בהו, ומוחבינן מיהא,
היתה שפחה ונשתחררה
או גיורת זכה. ומפרקינן,
מי עדיפא ממוחבינן?
דאוקימנא בשחבל בה
בחייה הגר ומת הגר דפקעה
לה זכותיה, ואי בעינא
הא לאחר מיתת הגר חבל
ותני זכה.

א"כ משאשאה יולדת כו'. מפרש בגמרא: וטון נעלם שהמורה
זכתה לו דכתיב בעל האשה (שמות כג): היסה שפחה ונשתחררה.
כלומר היתה משוחררת או גיורת נשואה לגר או לעבד משוחרר
ואין לה בעל שמת פטור דהמחזיק בנכסי הגר שמת ואין לו יורשין

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א"כ משהאשה יולדת משבחת אלא שמין
את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל יאמ
אין לה בעל נותן ליורשיו היתה שפחה
ונשתחררה או גיורת פטור: גמ' מעמא
דמתכוין לחבירו הא מתכוין לאשה משלם
דמי ולדות לימא תיהו תיובתא דרב אדא בר
אהבה (דאמר רב אדא בר אהבה שוורים
שנתכוונו לאשה פטורים מדמי ולדות אמר
לך רב אדא בר אהבה הוא הדין דאפי'
נתכוונו לאשה נמי פטורים מדמי ולדות
והא דקתני שור שהיה מתכוין לחבירו
א"יירי דקא בעי למיתנא סיפא אדם שהיה
מתכוין לחבירו דהכי כתיב קרא קתני רישא
נמי שור שהיה מתכוין לחבירו אמר רב
פפא ישור שנגה את השפחה ויצאו ילדיה
משלם דמי ולדות מאי מעמא חמרתא
מעברתא בעלמא הוא דאזיק דאמר קרא

חמרתא מעברתא כו'. וא"ת הא גבי צור תנן בשלהי פרקין
נפל לתוכו עבד או אמה פטור ולא אמרינן דהוי
כחמרתא מעברתא ולא נמעטיה משור ולא אדם וי"ל דהכא לא
מיעט הכתוב שור (ו) דמני ולדות אלא במקום שהולדות של בעל דכתיב
בעל האשה אצל כאל הולדות לאדון
דכתיב האשה וילדה מהיה לאדוניה:
אמ' ולדות צריי ניהו. [א] צורשים
לא פליג רב חסדא ומודה
הוא דזכו דהא ככתובות דפרק נערה
(דף מג): אצטריך קרא למעטי' שאין
אדם מוריש זכות בתו לבנו והכא
ליכא מיעוט ועוד מדפריך לרבה
מצרייתא דהכא את האשה ומוקי
לה שחבל בחיי הגר אצל לרב חסדא
משמע דניחא לאחר מיתת הגר
ודוקא גר אצל כשאני גר משלם
דמי ולדות ליורשים:
ומי עדיף ממתניתין. וא"ת ומאי
ס"ד דמקשן וכי לא ידע דלא
עדיף ויש לומר משום דנחן צרייתא
קתני נוק וצער וכי היכי דנוק וצער
איירי בכל ענין כמו כן נזק דמני
ולדות איירי בכל ענין:
ותני

ישבו לכם פה עם החמור (עם הדומה לחמור): כיצד משלם דמי ולדות:
דמי ולדות (ב) שבח ולדות מיבעי ליה הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי ולדות
ושבח ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה
משילדה: אמר רשב"ג א"כ משהאשה יולדת משבחת: מאי קאמר אמר רבה
ה"ק וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה
משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין
לבעל תניא נמי הכי וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד
והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את
הולדות ונותנין לבעל רבא אמר הכי קתני וכי אשה למי שיוולדת משבחת
ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל
ושבח ולדות חולקין תניא נמי הכי אמר רשב"ג וכי אשה למי שיוולדת
משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין נזק בפני עצמו וצער
בפני עצמו ושמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין קשיא
דרשב"ג אדרשב"ג ל"ק כאן במכירת כאן בשאינה מבכרת ורבנן דאמרי
שבח ולדות נמי לבעל מאי מעמא (ז) כדתנן ממשמע שנאמר ויצאו
ילדיה איני יודע שהיא הרה מה ת"ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל
ורשב"ג האי הרה מאי דריש ביה מבעי ליה לכדתניא ר"א בן יעקב אומר
לעולם אינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון אמר רב פפא לא תימא
יד ורגל דלא: היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: אמר רבה לא
שנו הלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו
גר וכיון דמת הגר זכה בהו מן הגר אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא
לה אידי בגויהו ומיחייב לשלומי לה לדירה א"ר חסדא מרי דיכי אמר ולדות
צריי ניהו וזכיא בהו אלא איתיה לבעל זכה ליה רחמנא ליתיה לבעל לא
מיתבי (ח) הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל לא
אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או
גיורת זכה אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר
הכא נמי שחבל בה בחיי הגר ומת הגר ואיבעית אימא לאחר מיתת הגר
ותני

וזהו פני עולמו. ונוקא דהכא כחבלא דעלמא הקצוב במסכת כתובות דפרישית לעיל: ושמן ולדות. (ט) ונותן כל דמיהן לבעל:
ושבח ולדות. דהיינו פחת דמי נפח גופה מחמת ריקון הולד חולקין: קשיא דר"ש כו'. דהכא קתני ושבח ולדות חולקין אלמא אשה
משבחת לימכר כשהיה הרה יותר מריקנית ולעיל קתני אשה משבחת משתלד יותר מקודם לכן: במכירת. דמיה פחותין קודם לידה
מלאחר לידה דמסוכנת היא: שיחמא. חמימות והיינו כנגד כל החלל כולו: וזכיא צור אידי. דהא ולדות נכסי צעליה (ו) וכשמת הגר
ועדיין היא מעוברת היא החזקה בהן והיא קודם לכל אדם הלכך כי חבל בה צמר הכי משלם לה לדידה: מרי דיכי. בעל שמועה
זו. הלא מתגרמין דיכי (בראשית לו): לזריי ניהו. קשרי מעות וכספים הן שמועה בהן מן ההפקר: אידיה נעלם. או ליורשיו
זכי להו רחמנא: לידיה נעלם כו'. דחיובה אימת אחי לה בעשת חבלה והרי אין לה מוצעין: אין האשה נותן ליורשיה. הא אוקימנא
בגרסה לפיכך אין הבעל יורשה דפרק שור שנגה ד' וה' (נעל דף מג): זכא. המובל כמה שצידו ואפי' לאחר מיתת הגר חבל בה זכה בה:
לרבה

לב א מיי פ"ד מהלכות
חובל ומוק הלבס
ועיין בשהות ומי"מ סמג
עשין ע טו"ש"ע ח"מ סימן
תכנ סעף א:
לב ב מיי פ"ד מהל'
מקי ממון הלבס ג ד
סמג עשין ס טו"ש"ע ח"מ
סימן תה סעף ג:
לד ד מיי פ"ד מהל'
חובל ומוק הלבס ג ד
סמג עשין ע טו"ש"ע ח"מ
סימן תכנ סעף ב:

הנהגות הב"ח

(א) גמ' ושבח ולדות
מיבעי ליה: (ב) רש"י ד"ה
ושמן ולדות ונותנין כל:
(ג) ד"ה וזכא וכי צעליהן
הן וכשמת: (ד) תוס' ד"ה
חמרתא וכי חכמו שור
מדמי ולדות:

גליון הש"ס

גמ' ביצר משלם דמי
ולדות. עיין לעיל דף מז
ע"א מוספות ד"ה וכן:

הנהגות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אלו ולדות
כי צורשים לא כו' כי צי'
והכי ש"פ ורמב"ם חולק
(ועי' גר"ח סימן תכ"ג)
ס"ד (ז):

מוסף רש"י

שבו לכם פה.
לעיל עבד אברהם
היה ויבמות (כב). ודמי
ולדות לבעל. המורה
זכמה לו דכתיב בעל
האשה (לעיל לורשיה).
האשה נותן ליורשיה.
נוק ולער (שם). היתה
שפחה ונשתחררה.
כלומר היסה משוחררת
מעוברת ממשוחרר (שם).
או גיורת. מעוברת מגר,
ומתו שיהם, זכה. פטור
מן הכל שהוא קודם הויל
ואין לה יורשין כל הקודם
כשלה זכה וזה ששט
ידיו קודם לכל אדם, אבל
ישראלית מעוברת ממשוחרר,
אפילו אין להם גנים יס'
לה יורשין לירש חלקה
ויס לו יורשין לירש חלקה,
ודוקא נשתחררה קודם
חבלה, אבל היסה שפחה
כשחבל בה חייב בכל אפילו
דמיו ולדות ויתן לאדוניה,
דמיו ולדות שפחה איס'
אלא נעלם שלה כדאמרין
(לעיל) דלמא ליה חמרתא
מעברתא אוקר מניא
(לעיל מ"ג).